

**GIMNAZIJOS SMURTO IR PATYČIŲ (ĮSKAITANT IR KIBERNETINES)
PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO
TVARKOS APRAŠAS**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Panevėžio „Minties“ inžinerijos gimnazijos (toliau – Gimnazija) tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) nustato gimnazijos prevencijos ir intervencijos priemonių sistemą saugiai nuo smurto ir patyčių (įskaitant ir patyčias kibernetinėje erdvėje) aplinkai kurti gimnazijoje.

2. Prevencijos tikslas - sukurti saugią, mokinio asmenybės augimui, brandai ir ugdymuisi palankią aplinką gimnazijoje, kurioje mokiniai jaustųsi gerbiami, priimti, saugūs, jų nuomonė ir siūlymai būtų išklusomi ir vertinami. Prevencija gimnazijoje vykdoma nuolatinei, cikliškai tai procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

3. Prevencijos priemonės, nukreiptos į visus gimnazijos mokinius, padedančios išvengti problemų (pvz., patyčių ar kitokio smurto) atsiradimo ir mažinti egzistuojančių problemų mastą. Tiems mokiniams, kuriems visai gimnazijai taikomos prevencijos priemonės nepaveikios ir jų nepakanka, taikomos papildomos prevencijos priemonės ar (ir) programos, teikiama švietimo pagalba.

4. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

4.1. į smurtą ir patyčias būtina reaguoti, nepriklausomai nuo jų turinio (dėl socialinės padėties, lyties, amžiaus, seksualinės orientacijos, negalios, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

4.2. kiekvienas gimnazijos administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ar patyčias, turi reaguoti ir tai stabdyti;

4.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ar patyčias amžiaus ir pareigų, nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias ar smurtą amžiaus ir pareigų.

5. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

5.1. **Smurtas** – veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinį žalą. Smurto formos gali būti:

5.1.1. **patyčios** – psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės kitam asmeniui daromi tyčiniai pasikartojantys veiksmai, kuriais siekiama pažeminti jo reputaciją ar orumą, jį įžeisti, įskaudinti ar kitaip sukelti jam psichologinę ar fizinę žalą;

5.1.2. **patyčios kibernetinėje erdvėje** – patyčios iš kito asmens naudojantis informacinėmis technologijoms ir (ar) informacinės visuomenės informavimo priemonėmis, siekiant įbauginti tą asmenį, pakenkti jo reputacijai ar kitokiu būdu jį pažeminti, neatsižvelgiant į tai, ar patyčių informacija siunčiama asmeniškai, ar paskleidžiama neapibrėžtam gavėjų skaičiui;

5.1.3. **vaiko nepriežiūra** – vaiko atstovo pagal įstatymą ir (ar) už vaiko priežiūrą atsakingo asmens nuolatinis nepakankamas pagrindinių vaiko fizinių ir dvasinių poreikių tenkinimas ar netenkinimas, keliantis grėsmę vaiko fizinei, protinei, emocinei ir socialinei sveikatai ir raidai.

5.2. **Smurtą ir patyčias patiriantis vaikas** – mokinys, iš kurio yra tyčiojamasi arba smurtaujama.

5.3. **besityčiojantysis ar smurtaujantis** – mokinys ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ar smurtą ir prisidedantis prie jų.

5.4. **Smurtą ar patyčias patiriantis suaugusysis** – administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi ar smurtauja mokinys (-iai).

5.5. **Smurto ar patyčių stebėtojas** – mokinys ar suaugęs, matantis ar žinantis apie patyčias ar smurtą.

5.6. **Prevencinė veikla** – planingų ir sistemingų priemonių veikla, skirta smurto ir patyčių rizikai mažinti, imantis gimnazijos bendruomenės narių (mokinių, administracijos atstovų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių.

5.7. **Smurto ar patyčių intervencija** – mokyklos vadovo, pavaduotojų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų gimnazijos darbuotojų (toliau – gimnazijos darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma.

5.8. **Patyčių ir smurto prevencijos ir intervencijos stebėseną** – patyčių situacijos gimnazijoje stebėjimas, renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinių tolimesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

5.9. **Smurto ar patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną** – smurto ar patyčių situacijos gimnazijoje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui ir valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

5.10. **Socialinės ir emocinės kompetencijos** – mokinių savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo, kiti socialiniai įgūdžiai.

6. Saugios aplinkos gimnazijoje kūrimas apima glaudžiai tarpusavyje susijusius, integraliai veikiančius komponentus: gimnazijos veiklą ir valdymą, socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą, pozityvaus gimnazijos mikroklimato kūrimą, mokinių pozityvių vertybių formavimą ir tėvų (globėjų, rūpintojų) (toliau – tėvai) į(si)traukimą.

7. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190 „Dėl smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijų patvirtinimo“, Panevėžio miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2017-06-20 įsakymu Nr. A-602(4.1E) patvirtinti „Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Panevėžio miesto mokyklose tvarkos aprašu“.

II SKYRIUS

SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA, PREVENCIJA IR INTERVENCIJA GIMNAZIJOJE

8. Smurto ir patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi gimnazijos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi gimnazijos direktorius, vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai ar kuratoriai, o ją vykdo visi mokyklos bendruomenės nariai.

9. Gimnazijos direktorius atsako už Tvarkos aprašo įgyvendinimą gimnazijoje, sveiką, saugią, užkertančią kelią bet kokioms smurto apraiškoms ir žalingiems įpročiams aplinką, už stebėsenos rezultatais paremtą gimnazijos patyčių prevencijos priemonių parengimą, pristatymą gimnazijos bendruomenei ir vykdymą. Saugios ir palankios mokiniams aplinkos kūrimu rūpinasi gimnazijos Vaiko gerovės komisija.

10. Prevencijos priemonės:

10.1. Gimnazija puoselėja pozityvias vertybes ir bendruomeniškumą (mandagumą, paslaugumą, rūpinimąsi kitais, pagarbą, pasitikėjimą, solidarumą, lygiateisiškumą ir kt.), kurias atitinka visų gimnazijos darbuotojų elgesys ir veikla.

10.2. Gimnazijos darbuotojų pareigybių aprašuose numatyta atsakomybė už emociškai saugios mokymo(si) aplinkos gimnazijoje puoselėjimą, reagavimą į smurtą ir patyčias pagal gimnazijos nustatytą tvarką.

10.3. Gimnazija, vykdo veiklas, orientuotas į smurto ir patyčių prevenciją, bendradarbiauja su mokinių tėvais, vietos bendruomene, savivaldybėse esančiomis įstaigomis ar organizacijomis, kitais suinteresuotais asmenimis.

10.4. Gimnazijoje vykdomas socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas įgyvendinant prevencines programas: nuosekliai ir reguliariai ugdomi mokinių savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo ir kiti socialiniai įgūdžiai.

10.5. Gimnazijos pedagoginiai darbuotojai ne rečiau kaip kartą per ketverius metus tobulina kvalifikaciją mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat tobulina asmenines socialines ir emocines kompetencijas.

10.6. Gimnazijoje kuriama mokymo(si) aplinka, palanki asmenybės ūgčiai, kuriami pozityvūs, tarpusavio pagarba, parama ir pasitikėjimu, bendromis vertybėmis grįsti santykiai, puoselėjamos mokinių stiprybės ir galios, skatinami ir stiprinami bendrumo, tapatumo ir priklausymo mokyklos bendruomenei jausmai.

10.7. Gimnazijos Vaiko gerovės komisija, vertindama situaciją, vadovaujasi gimnazijos veiklos kokybei įsivertinti ir tobulinti skirtais instrumentais: apklausa, stebėjimu, pokalbiais. Reguliariai renka informaciją apie mokymo(si) aplinkos saugumą, gimnazijos bendruomenės narių tarpusavio santykius ir identifikuoja aktualias problemas.

10.8. Pozityvaus gimnazijos mikroklimato kūrimu ir pozityvių vertybių puoselėjimu rūpinasi gimnazijos direktorius, Vaiko gerovės komisija, į šį procesą įsitraukia visi gimnazijos bendruomenės nariai, sprendimų ieškoma kartu diskutuojant ir tariantis.

10.9. Gimnazijos mokiniai skatinami dalyvauti gerinant gimnazijos mokymo(si) aplinką: aktyviai dalyvauti kuriant pozityvų gimnazijos mikroklimatą, jų nuomonė ir idėjos turi būti išklausomos ir vertinamos. Mokiniai skatinami dalyvauti vietos bendruomenės veikloje: savanoriauti, dalyvauti pilietinėje, socialinėje ir kitoje bendruomeninėje veikloje.

10.10. Gimnazijoje skatinamas tėvų dalyvavimas kuriant saugią mokymo(si) aplinką gimnazijoje, įtraukiant juos į veiklas, atstovavimą gimnazijai vietos bendruomenėje. Gimnazijoje vykdomas tėvų konsultavimas ir informavimas patyčių ir smurto prevencijos, saugios aplinkos mokykloje kūrimo klausimais.

11. Intervencijos priemonės:

11.1. Visais įtariamų ir realių patyčių ar smurto atvejais kiekvienas gimnazijos administracijos atstovas, mokytojas ar švietimo pagalbos specialistas, gimnazijos vaiko gerovės

komisijos narys, kitas darbuotojas **reaguodamas:**

11.1.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus smurtą ar patyčias – nutraukia bet kokius toki įtarimą keliančius veiksmus;

11.1.2. įvertina pirminę situaciją, ir jei reikia, organizuoja skubią pagalbą (psichologinę, medicininę, teisinę) nukentėjusiam nuo patyčių ar smurto;

11.1.3. primena mokiniui, kuris tyčiojasi, gimnazijos nuostatas ir elgesio taisykles;

11.1.4. užpildo pranešimo apie patyčias formą (1 priedas) ir perduoda gimnazijos Vaiko gerovės komisijos pirmininkui;

11.2. Patyčiose dalyvavusių mokinių klasės vadovas supažindinamas su informacija apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias:

11.2.1. išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai patyčių atvejis;

11.2.2. organizuoja individualius pokalbius su patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;

11.2.3. esant poreikiui bendradarbiauja su psichologu/asistentu ar socialiniu pedagogu;

11.2.4. vykdo tolesnę patyčių situacijos stebėseną.

11.3. Vaiko gerovės komisijos pirmininkas registruoja patyčių pranešimus (1 priedas) Patyčių registracijos žurnale (2 priedas) ir informuoja apie patyčių ar smurto atvejį gimnazijos direktorių;

11.3.1. nesibaigus/pasikartojus patyčių situacijai, imasi spęsti patyčių atvejį, inicijuoja Vaiko gerovės komisijos posėdį;

11.3.2. įvertinusi turimą informaciją numato veiksmų planą (individualūs pokalbiai su patyčių dalyviais (nukentėjusiuoju, smurtautoju, stebėtojais) ir jų tėvais ar globėjais. Iškilus poreikiui organizuojama specialistų: socialinio pedagogo, psichologo, direktoriaus pavaduotojo ugdymui pagalba;

11.3.3. supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis smurtavusį mokinį ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;

11.3.4. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijos įvertinimui.

11.3.5. pasikartojus/tęsiantis patyčioms ar smurtautojui atsisakius gimnazijos specialistų pagalbos, ar nustačius, kad pagalbos priemonės nebuvo veiksmingos, informuoja pagal situaciją Valstybinę vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybą, policiją, socialinių paslaugų teikimo įstaigą.

12. Mokiniui pasityčiojus iš administracijos atstovo, mokytojo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo, asmuo pastebėjęs ar įtaręs patyčias, informuoja gimnazijos direktorių, kuris priima sprendimą dėl poveikio priemonių taikymo.

13. Administracijos darbuotojui, mokytojui, švietimo pagalbos specialistui ar darbuotojui pasityčiojus iš mokinio, asmuo pastebėjęs ar įtaręs patyčias, informuoja gimnazijos direktorių, kuris priima sprendimą dėl poveikio priemonių taikymo.

14. Sužinoję apie viešą patyčių kibernetinėje erdvėje panaudojus vaizdinę informaciją atveji, viešąją informaciją, kuri pagal Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymą yra priskirtina draudžiamai skleisti informacijai, tai yra kuria iš vaikų ar kitų asmenų tyčiojama arba jie niekinami dėl tautybės, rasės, lyties, kilmės, neįgalumo, seksualinės orientacijos, socialinės padėties, kalbos, tikėjimo, įsitikinimų, pažiūrų ar kitais panašiais pagrindais arba kuri yra pornografinio turinio, skatina vaikų seksualinę prievartą, jų išnaudojimą, pateikia savitikslių smurtą ir (ar) yra kitais įstatymais draudžiama viešoji informacija, smurtaujančio, ir smurtą patiriančio nepilnamečio mokinio tėvai (globėjai, rūpintojai) privalo, o kiti asmenys turi teisę apie tai pranešti Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybai pateikdami pranešimą interneto svetainėje adresu www.draugiskasinternetas.lt ir informuoti gimnazijos vaiko gerovės komisijos pirmininką jei tai vyksta gimnazijos aplinkoje ar tarp gimnazijos bendruomenės.

15. Visiems smurto ir patyčių dalyviams pagal individualius poreikius gimnazijoje teikiama psichologo, socialinio pedagogo, visuomenės sveikatos priežiūros specialisto ar pedagogų pagalba.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

16. Visi dokumentai, esantys vaiko asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.

17. Visi gimnazijos bendruomenės nariai turi būti supažindinti su gimnazijos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarka.

18. Mokinių tėvai su šia tvarka turi būti supažindinti tėvų susirinkimų metu ir žinute per Mano dienyną. Tvarka skelbiama gimnazijos internetinėje svetainėje.

**PANEVĖŽIO „MINTIES“ GIMNAZIJOS
PRANEŠIMO APIE PATYČIAS, SMURTĄ FORMA**

Pranešimo data

Bendrieji duomenys:

Kam pranešta apie patyčias, smurtą:	
Kas pranešė apie patyčias, smurtą :	
Kada įvyko patyčios, smurtas (data, val.):	
Kur įvyko patyčio, smurtas:	
Kokia patyčių forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota:	
☐ Fizinės: vaiko užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, įspyrimas, kumštelėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.);	
☐ Socialinės: įvairūs gąsdinantys, bauginantys gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad vaikas yra nepageidaujamas ar atstumiamas;	
☐ Elektroninės: patyčios vykstančios elektroninėje erdvėje: socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, vaiko asmeninio gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.).	
☐ Kiti pastebėjimai (įrašyti) _____ .	
Ar yra žinomas tokio elgesio pasikartojimas:	

Duomenys apie patyčių, smurto dalyvius:

Vaiko, <u>patyrusio patyčias, smurtą</u> vardas, pavardė, amžius, klasė:	
Vaiko/-ų, <u>kuris tyčiojosi</u> vardas, pavardė, amžius, klasė:	
Vaiko/-ų, <u>stebėjusio patyčias, smurtą</u> vardas, pavardė, amžius, klasė:	

Išsamesnė informacija apie įvykį:

--

Mokyklos pedagogo ar kito darbuotojo elgesys šioje patyčių, smurto situacijoje:

--

Veiksmų po įvykio, planas su:

Vaiku patyrusiu patyčias, smurtą :	
Vaiku, kuris tyčiojosi, smurtavo :	
Stebėtojais:	
Patyčių dalyvių tėvais:	
Kitais mokyklos darbuotojais:	
Kita (įrašyti):	

Reagavimo į patyčias gimnazijoje algoritmas

